

Eutanazie jako téma sociální pedagogiky

Vladimíra Ambrusová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vladimíra AMBRUSOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Eutanázie jako téma sociální pedagogiky**

Zásady pro vypracování:

Analýza literárních pramenů a zpracování teoretických východisek
Příprava výzkumu, výběr a charakteristika výzkumného souboru
Provedení výzkumu
Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu
Přijetí odpovídajících závěrů
Doporučení pro praxi

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PAVLATOVÁ, Eva. Bojíte se smrti? 1. vyd. Praha : Olympia, 2001. 189s. ISBN 80-7033-

MUNZAROVÁ, Marta, a kol. Proč NE eutanazii aneb Být, či nebýt. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008. 88s. ISBN 978-80-7195-258-9

HAŠKOVCOVÁ, Helena. Rub života — líc smrti. 1. vyd. Praha : Orbis, 1975. 175s. ISBN 505-21-825

CHAUSSOY, Frédéric. Nejsem vrah : Strhující příběh lékaře postaveného před osudovou volbu eutanazie. 1. vyd. Frýdek - Místek : Alpress, 2005. 143s. ISBN 80-7362-154-1

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ivana Marášková
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

13. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 13. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Práce pojednává o otázce eutanazie a její souvislosti se sociální pedagogikou a je rozdělena do dvou částí. V první teoretické části je seznámení s charakteristikou eutanazie a pohledy na ni z různého hlediska. Také je zde popsáno možné působení sociální pedagogiky v této otázce. Druhá část obsahuje výzkum, který se zabývá informovaností o eutanazii u studentů sociální pedagogiky na UTB.

Klíčová slova: eutanazie, sociální pedagogika

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the matter of euthanasia and its close connection to social pedagogy. It is divided into two parts. The theoretical part familiarises the reader with the characteristics of euthanasia and different points of view based on various aspects. Possible effect of social education on this issue is also taken into account here. The second part contains the research on general knowledge of euthanasia amongst students of social pedagogy at Tomas Bata University.

Keywords: euthanasia, social pedagogy

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivaně Maráškové za poskytnuté konzultace, podněty a pomoc při korektuře. Spolupráce s ní byla velmi přínosná a příjemná.

Motto

„Naše tělo je stroj k žití. Je k němu uzpůsobeno, je to jeho přirozenost. Nechte život, aby v něm žil.“

L.N. Tolstoj:

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY	9
1.1 VYMEZENÍ POJMŮ	9
1.1.1 Eutanazie	9
1.1.2 Sociální pedagogika	10
1.2 POVĚDOMÍ O EUTANAZII	10
1.2.1 Názory na eutanazii a jejich vývoj	11
1.2.2 Eutanazie ve světě	15
1.2.3 Eutanazie v České republice	17
2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A EUTANAZIE	19
2.1 PROČ BY SE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA MĚLA EUTANAZIÍ ZABÝVAT	19
2.2 CO MŮŽE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA UDĚLAT V OTÁZCE EUTANAZIE	20
2.2.1 Co může udělat sociální pedagogika	21
2.2.2 Co může udělat sociální pedagogika v souvislosti s paliativní péčí	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
3 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	25
3.1 CÍL PRÁCE	25
3.2 POPIS VÝZKUMU	25
4 VYHODNOCENÍ	27
4.1 VÝSLEDKY VÝZKUMU	27
4.2 ZÁVĚR VÝZKUMU	27
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	45
SEZNAM OBRÁZKŮ	46
SEZNAM TABULEK	47
SEZNAM PŘÍLOH	48

ÚVOD

Smrt čeká každého z nás. Mnoho z nás s ní není smířeno, ale na druhou stranu, je také hodně lidí, kteří chtějí dobrovolně umřít. Ať už je to z důvodů bolesti, samoty a opuštěnosti či ztráty smyslu života. A tak kromě jiných možností přichází ke slovu i varianta eutanazie. Eutanazie, jako milosrdná, dobrá smrt, která jim zajistí důstojný odchod ze života a ukončí dlouhé trápení. Ale je tomu opravdu tak? Na toto téma není jednotná odpověď. Je zde hodně protichůdných názorů. Někteří s takovým odchodem ze života souhlasí, jiní ne. Bohužel však existuje stále mnoho lidí, kteří, ačkoli souhlasí s eutanazií, neví, co doopravdy znamená, jak může být zneužita apod. A to je ta největší chyba. Znat její správné vysvětlení a dopad, by měl znát každý a především lidé, kteří v oborech, kde se s eutanazií mohou setkat, především. To se například týká i sociální sféry a současných i budoucích sociálních pedagogů, jelikož sociální pedagogika má co nabídnout k osvětlení tohoto problému a snad i možnost odradit už rozhodnuté lidi, aby se rozhodli pro lepší variantu.

Tato práce se z tohoto důvodu v teoretické části zabývá problematikou eutanazie, jak je chápána a vnímána očima veřejnosti nejen z dnešního pohledu, který se zajímá o obecné vnímání, lékařské, církevní či etické, ale i z pohledu dřívějšího, tedy historického. V následující kapitole tuto problematiku zkusí propojit s oborem sociální pedagogiky, proč by se touto otázkou měl obor zajímat a jak prospěšný by zde mohl být. V druhé, praktické části práce zjišťuje současnou informovanost o této rozporuplné otázce u oslovených studentů sociální pedagogiky.

Podnětem pro zpracování mé bakalářské práce mi byla přednáška od prof. MUDr. Marty Munzarové, CSc. na téma „Proč ne eutanazii“, kterou jsem měla možnost navštívit i stejnojmenná kniha od této autorky. Jako další pobídnutí zde zapůsobilo současné chápání eutanazie, které je v mnohých případech podloženo špatnými informacemi a zkresleno médii. A v neposlední řadě mi bylo zajímavým podnětem důvod, že jsem studentkou tohoto oboru, a touto prací jsem se chtěla seznámit s názory svých spolužáků, a rozšíření mých vlastních vědomostí a znalostí o této složité otázce dnešní doby.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY

Dle Jakobyho (2005) je dnes smrt považována za zmar všech nadějí, a je námi chápána jako to nejhorší, co nás kdy v životě potká. Jelikož však máme tendence každé úmrtí nějakým způsobem posuzovat, chápeme pod pojmem tzv. normální smrti poklidné zesnutí po dlouhém, a naplněném životu. Až do poloviny 20. století přitom lidé umírali převážně v rodinném kruhu. Život a smrt byly chápány jako dvě doplňující se součásti, umírání člena rodiny bylo všední záležitostí. A proto když se někdo chystal na cestu na věčnost, která čeká jednou nás všechny, přicházeli příbuzní, přátelé i sousedé, aby se s tímto člověkem rozloučili. Lidé se sešli v domě smutku a byli přítomni okamžiku smrti. Byli seznámeni se všemi etapami umírání a následné smrti. Bohužel dnes začíná být smrt postupně převáděna na instituce a umírání už není vnímáno jako přirozený proces, jelikož se odehrává převážně v nemocnicích nebo pečovatelských domech, takže veřejnosti není na očích, je skryta. Vzhledem k naší společnosti, v které přibývá starých lidí, se budou sociální problémy spojené s důstojným umíráním nadále vyostřovat. Není se proto čemu divit, že Národní rada pro etické otázky dnes znovu diskutuje o „aktivní pomoci při umírání“.

1.1 Vymezení pojmů

1.1.1 Eutanazie

Jak uvádí Munzarová (2008) dle WHO je eutanazie vědomé a úmyslné provedení činu s jasným záměrem ukončit život jiného člověka za následujících podmínek: subjektem je kompetentní informovaná osoba s nevyléčitelnou chorobou, která dobrovolně požádala, aby její život byl ukončen; jednající ví o stavu této osoby a o jejím přání zemřít a páchá tento skutek s prvořadým úmyslem ukončit život této osoby; a skutek je proveden se soucitem a bez osobního zisku .

Nejčastější rozdělení eutanazie:

- a) aktivní eutanazie - aktivní zásah vedoucí ke smrti = zabití, například podáním smrtelné dávky „léku (Munzarová, 2008); z trestně právního hlediska se jedná o „usmrcení na požádání“ - § 216 trestního zákona a usmrcení tímto způsobem je nepřípustné, i když si ho pacient přeje (Student a kol. 2006)

- b) pasivní eutanazie - ustoupení od aktivity – nepokračování v léčebných postupech, což vede, také ke smrti (Munzarová, 2008); pokud je na přání pacienta, jsou odpovědné osoby – například lékař, sociální pracovník – vinni usmrcením zanedbáním, v jiném případě by se jednalo o neposkytnutí pomoci (May a kol. In Student a kol. 2006)
- c) prenatální eutanazie – interrupce ze sociálních důvodů. Smysl je spíše v emocionálním náboji tohoto nezvyklého slovního spojení, neboť z terminologického hlediska jsou zde nepřesnosti
- d) sociální eutanazie – situace, kdy se pacientům dostane jen redukováno péče, a to s ohledem na ekonomické, geografické a vzdělanostní zdroje. (Jan kovský, 2003)

1.1.2. Sociální pedagogika

Dle Pedagogického slovníku sociální pedagogika „*představuje aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých.*“ (Průcha, Mareš, Walterová, 1995 In Kraus 2008, s. 203). Jak zmiňuje Matoušek (In Kraus 2008, s. 210) „*se jedná o odbornou disciplínu, která se zabývá rozpoznáváním sociálních činitelů ohrožujících vývoj člověka a uplatňováním postupů, jež vyvažují jejich nepříznivé působení.*“

Jak uvádí Kraus (2008) předmětem zájmu sociální pedagogiky je otázka životní pomoci. Jde o pomoc, kterou lidé potřebují, nejsou-li schopni samostatně spravovat své záležitosti, musí se vypořádat s životními úkoly, problémy a ohroženími, když hledají optimální formy kompenzace různých nedostatků.

1.1 Povědomí o eutanazii

Tato část popisuje, jak se vyvíjely názory na eutanazii v průběhu historie. Jako další bod jsou zde popsány různé pohledy na eutanazii a to z pohledu lékařského, pohledu věřících, z etického pohledu i z dnešního současného pohledu. Dále jak je eutanazie vnímána v zemích, kde je uzákoněna a jak je vnímána u nás.

1.1.1 Názory na eutanazii a jejich vývoj

Pohled do historie

Pravěká společnost, žijící v krajně drsných podmínkách, byla nucena zbavovat se jedinců, kteří jí byli na obtíž. Praxe starověkého Řecka byla obdobná. "Obec mají tvořit jednotlivci duševně a tělesně zdraví" uvedl ve svém díle "O ideálním státu" Platon s tím, že ostatní se nechají zemřít. Antická kultura, podobně jako mnohé orientální kultury, převážně neodsuzovala sebevraždu ani usmrcení z útrpnosti. Číše bolehlavu byla v Řecku uznávaným prostředkem. Starořeční stoici chápali eutanazii jako právo na dobrovolný odchod ze života, když nemoc, staroba nebo jiné okolnosti už nedovolovaly důstojný život. Ve starověké Spartě házeli defektní novorozence ze skály. V Římě Seneca děkuje přírodě, že nám dala tisícero cest, jak ze světa odejít. Neváhá přitom volit formu bezbolestného odchodu ze života proti smrti v útrapách. Právo na milosrdnou, dobrou smrt obhajoval i Sokrates a Aristoteles. Naproti tomu antická lékařská etika od počátku odmítala spolupůsobení lékaře k ukončení útrap umírajícího, jak bylo vyjádřeno i v textu Hippokratovy přísahy. Mnohem více však evropské myšlení a vytváření morálky ovlivnilo křesťanství, které bezvýhradně odsuzuje svévolný zásah proti životu druhého i proti životu vlastnímu. Tento pohled se udržuje ve většině států dodnes. Renesanční myslitelé však tvrdili, že lékař má právo vysvobodit nevléčitelně nemocného pacienta z utrpení. Buržoazní revoluce umožnily otevřenější diskuse o problému eutanazie a tento problém je stále častěji diskutován i v dnešní době. (eutanazie.estranky)

Pohled z lékařského hlediska

Jak uvádí Špinková a Špinka (2006) je důležité vědět, že eutanazie se dnes rozumí jako usmrcení člověka pouze a jen lékařem. Takováto úzká vazba je pochopitelná, ale je také bohužel velmi problematická a může být nebezpečná. Je dána nepochybně tím, že lékaři mají možnosti a prostředky a tím myslím především léky, kterými je možné člověka zabít. Navíc se lékařství všeobecně považuje za způsobilé posoudit zdravotní stav člověka a míru jeho utrpení, které je s tímto stavem spjata a má možnost tuto situaci ovlivnit.

Pohled na eutanazii z lékařského pohledu je, stejně jako u „nelékařů“ nejednotný. Jak zmiňuje Haškovcová (1975) eutanazie je především morálním problémem, který je právně řešen striktním zákazem a tedy úvahy na toto dané téma jsou zbytečné a neopodstatněné,

jelikož přece lékaři dodržují nejen Hipokratovu přísahu, ale také úsloví: Prodlužuj a udrž život za každou cenu.

Chirurg A. Jirásek (In Haškovcová, 1975) zachovává názor, že eutanazie by se neměla stát nástrojem lékařů proti bolestem. Jinými slovy, nemohu zde nic udělat, nechci přihlížet tomu, jak můj pacient trpí, je mi ho líto, což se tak trochu může podobat pasivní eutanazii. Jeništa (In Haškovcová 1975) podporuje odmítnutí eutanazie z toho důvodu, že lékař přece agonii neprodlužuje, on se jenom pokouší vzkřísit život tam, kde dosud „není jistoty smrti.

Oproti tomu, například Bowersová (In Haškovcová, 1975, s. 79) namítá: *„Proč by lékař neměl pomoci i ve smrti, není-li už sto nic udělat pro život a jsou-li muka, v nichž snad – a to je nutné připustit – přece jen dříme nesměle marná naděje, člověka nedůstojná?“* Také Robert H. Williams (In Haškovcová 1975) uvádí, že dokonce 80% lékařů dotázaných v jednom souboru hlasovalo pro možnost negativní eutanazie a 18% dokonce pro pozitivní eutanazii.

Pohled očima věřících

„Bráno z obecného hlediska je v zásadách křesťanské etiky uváděn „princip správcovství, který poukazuje na to, že život je dán Bohem a člověk je jen jeho správcem, tedy nikoliv vlastníkem, a tedy by o svůj život měl dbát a pečovat.“ jak uvádí Munzarová a Glasa. (2005, str. 28).

Jak zmiňuje Brabec (1991) katolická církev eutanazii ve smyslu „vražda ze soucitu“ odmítá, a stejný názor měl i II. vatikánský církevní sněm v „Pastorální konstituci o církvi v dnešním světě.“ Podobný, ne-li stejný názor má Pavel Černý, předseda Ekumenické rady církví, který pro internetový portál Idnes.cz řekl: *„Eutanazie vraždou je a tak by to mělo v zákonu zůstat. Nechceme, aby naše lékaře zákony nutily stát se vrahy.“* Na stejném portálu se také můžeme dočíst, že se církve obávají, v budoucnu od politiků možného povolení usmrcení pacienta ze soucitu nejen lékařům, ale i blízkým lidem. S eutanazií nesouhlasí dokonce i muslimští věřící, jak dokazuje vyjádření Vladimíra Sánky z Ústředí muslimských obcí pro Idnes.cz: *„Ve společnosti, která toleruje eutanazii, si nikdo nemůže být jistý svým životem.“*

Islám v otázce eutanazie zastává podobné stanovisko, jelikož zakazuje všechny formy sebevraždy a kdo ji spáchá, tomu Mohamed nemůže požehnat. (wikipedia.infostar.cz)

Etický pohled na eutanazii

Jak uvádí Virt (2000) etika klade požadavky, které se nám mohou zdát nákladné a proto se zde nabízí otázka „**Jak dlouho si budeme moci etiku dovolit?**“ V naší společnosti stále ubývá mladých lidí, kteří se musí starat o rostoucí počet starších osob. V této tísnivé atmosféře, kterou ve velké míře ovlivňuje ekonomické myšlení a neoliberalní hospodářská tendence, se nabízí pokušení jak ušetřit, neboli zařídit, aby staří a těžce nemocní lidé umírali dříve o ty měsíce, které jsou ekonomicky vysoce nákladné. Dále také autor dodává, že téma převzaté odpovědnosti za život žitý na jeho konci má kromě společenských hledisek také výraznou existenciální a v neposlední řadě duchovní stránku. A dodává, že bychom v naší společnosti měli použít poctivosti etického dialogu, nezbytného v této otázce, který spočívá nejprve ve vlastním předporozumění, dále pokračuje vyjasněním ve společném dialogu a končí pozváním partnerů dialogu k přemýšlení o jejich vlastním horizontu.

Problém eutanazie z hlediska etiky dle Sokola (2003), začíná popisem užitečného, avšak možná trochu širokého dělení eutanazie na aktivní a pasivní. „Pasivní“ eutanazie sice bytostně patří k lidskému životu v nouzi, ale dostává se k povědomí otázkou financí, nákladností udržování života. Čímž se odhaluje skutečnost, že člověk vždy žije v nějakém omezení, neboli nikdy nemůžeme mít vše, proto musíme volit, rozhodovat. Naopak „aktivní“ eutanazie je tím skutečným problémem a proto zde autor pokládá otázku, zda člověk patří sám sobě tolik, aby svůj život, své „vlastnění“ mohl přenést na někoho jiného. Odpovědí je, že by mohl svou odpovědnost přenést na jiného, ale zároveň by se měli brát v úvahu lidé, kteří tohoto člověka mají rádi, jelikož i jich se eutanazie dotýká, ale hlavním důvodem je zde argument, že člověk sám si svůj život nedal, byl mu dán a tak není jisté, zda je jeho život tzv. jeho. Autor na problematiku eutanazie pohlíží i z druhé strany. „*Kdy je další lidský život tak beznadějný, aby bylo dovoleno ho ukončit?*“ Samozřejmě s rozmyslem, bez afektu a s plnou odpovědností, jak namítají zastánci eutanazie. Proto je dodáno na závěr, že kdyby „příroda“ mohla odpovědět na předchozí otázky, odpověděla by ne. Bohužel ale za přírodu mluví člověk.

Obecný pohled na eutanazii

Dle Virta (2000) se dnes všeobecně shodujeme v cíli, kterým je humanizace smrti, jelikož způsob, jakým se v naší společnosti většinou umírá, je považován za nehumánní. Dle statistik žijeme déle až o dvacet let než před několika generacemi, ale oproti tomu nevíme, zda přidané léta života nám přináší pozitiva. Mnoho lidí umírá vyřazeno ze společnosti smrtí sociální dříve, než zemřou fyzickou smrtí. Naše generace je tak postavena před úkol, jak tyto nabyté roky získané navíc zlepšit individuálně i společensky. Pomoci by nám v tom mohla například psychologie, která se snaží prozkoumat jednotlivé fáze procesu umírání – zvláště neopomenutelný přínos Elizabeth Kübler Rossové – aby umírajícího bylo možné lépe pochopit a doprovázet ho. A tím mu tak pomoci před osudnou volbou eutanazie, jako jediného východiska.

Jak zmiňuje Špinková, Špinka (2006) dnes se eutanazií rozumí především lékařské jednání, které vede k navození nebo urychlení smrti druhého člověka. Důležitou roli zde hraje předpona „eu“ – eutanazie je na rozdíl od jiného usmrcení vedena s dobrým úmyslem tak, aby takto navozená smrt byla dobrá. V současné době se za takovou smrt považuje vyhnout se utrpení a skutečný význam slova eutanazie je už skoro zapomenut. Do současného pojetí eutanazie se dle nich promítají následující motivy:

- a) novověké přesvědčení, že utrpení nemá smysl a je možné ho odstranit.
- b) rostoucí role medicíny a jejích účinnějších prostředků.
- c) osvícenecké přesvědčení o klíčové roli sebeurčení a autonomie člověka.
- d) více či méně skryté představy o blahodárných schopnostech „sociálního inženýrství“ a „optimalizaci“ jak jednotlivého lidského života, tak i celého státu či společnosti

V dnešním pohledu na eutanazii se střetávají dva různé názory. Být pro a být proti. Oba dva mají své zastánce a také své důvody, za kterými si stojí. Tyto názory jsou:

- * **Proti** – možné narušení vztahu důvěry k lékařům, jelikož by lidé neměli jistotu, že je o ně postaráno jak má být
 - je obtížné zaručit, že dotyčný bude moci svobodně odmítnout tuto volbu, protože i malý nátlak, ze strany rodiny, může změnit rozhodnutí člověka.
 - eutanazie se kříží s lidským právem na život

- možnost zneužití z mnoha důvodů (dědictví, uvolnění lůžka ...)

*** Pro** – zbavení utrpení, které je vedeno soucitem s bližním

- respektování osobní autonomie volícího, jeho práva zemřít
- osvobození od špatné kvality života
- méně vynaložených financí za zdravotní péči (Špinková, Špinka 2006)

1.2.2 Eutanazie ve světě

Jak zmiňuje Munzarová (2008) při zmínce o eutanazii bychom nikdy neměli opomenout a zmínit se o neblahé zkušenosti s praktikováním eutanazie v Německu nacistickou stranou na už ke konci 19. století. Němečtí badatelé tehdy vztahovali Darwinovo učení i na lidskou společnost, jelikož se obávali degenerace lidské rasy a proto se snažili prosadit tzv. rasovou hygienu. V polovině 20. let minulého století se část stoupenců tohoto myšlení ztotožnila s národním socialismem. V této nacistické ideologii hrála podstatnou úlohu biologie. Hitler v roce 1930 byl oceňován jako první velký politik, který zapojil rasovou hygienu do státní politiky. Na německých univerzitách pak kvůli tomu byly postupně zakládány a hojně podporovány ústavy, věnující se tomuto poněkud zvláštnímu oboru a byly využívány na nežádoucí obyvatele tehdejšího Německa, převážně na Židy. Dokonce se tento obor stal i vyučovacím předmětem. Všechny tyto situace vyústily v zákony o sterilizaci, Norimberské zákony a tzv. „Akce eutanazie“. Samotnou otázku eutanazie zviditelnil a urychlil případ v roce 1938-1939, když otec těžce postiženého nevidoucího dítěte požádal Hitlera, aby jej zbavil svého dítěte, což mělo za následek zahájení „dětského programu eutanazie“, který vedl Karl Brandt a Filip Bouhler. Životy takto i podobně postižených dětí už pak nebyly pokládány za hodné žití. Jednalo se například o děti s postižením idiocie a mongolismu, dále mikrocephalií, deformitami, obrnou atd. Některé z těchto dětí byly vybrány a převáženy na „speciální dětské kliniky“, kde umřely hladem, nebo smrtící injekcí. Takto zemřelo asi 50 000 dětí.

Naopak program eutanazie u dospělých, jak vysvětluje autorka dále, se vyvíjel trochu odlišně a byl započat prohlášením Filipa Bouhlera, který propůjčil tomuto programu účel zbavení se životů nehodných žití, boj proti genetickým chorobám, a také uvolnit lůžka v nemocnicích, protože začala válka. V roce 1939 se k tomuto účelu přidal účel economic-

ký s jasným výpočtem lidí, kteří mají být zabiti. Tento program byl využit dle plánu a v populaci Německé říše to stálo život zhruba 70 000 lidí. I když byl po protestech ukončen, probíhal ještě 4 roky tajně a tak bohužel zemřelo ještě dalších asi 70 000 lidí.

Jak píše Schlesinger (www.pifik.com) v současné době je eutanazie v neevropských zemích praktikována například v Oregonu v USA, či v Japonsku, kde je sice eutanazie stále nelegální, ale existují zde určitá kritéria, při jejichž dodržení nebude lékař trestán. V zemích Evropy to jsou státy Nizozemí, Belgie a Švýcarsko.

Nizozemí je z těchto zemí nejtolerantnější k právům jednotlivce, jak jsme se mohli dovědět v roce 1973, když byl v jednom soudním procesu odsouzen lékař podle tehdejšího platného trestního práva za to, že provedl eutanazii. Ale vzhledem k tomu, že okolnosti kolem tohoto trestného činu nebyly zcela jasné, začala se o tento případ zajímat média, díky nimž se odstartovala emocionální diskuze. Pod tlakem veřejného mínění pak díky tomu začalo docházet v následujících letech k celkovému uvolnění v praktikování eutanazie, kdy se v několika podobných případech přiklonil soud na stranu lékaře i když nebyla zpochybněna platnost tehdejšího práva. V následujících letech v Nizozemí začaly stoupat počty vykonaných aktivních i pasivních eutanazií. Proto v roce 1993 přijal parlament nový zákon, který upravoval vykonávání eutanazie, která sice byla stále trestným činem, ale pokud lékař dodržel přesně stanovený postup, nemusel být stíhán. Při nedodržení mohl dostat odnětí svobody až na 12 let. Tato změna měla potlačit nelegální eutanazii, úspěch ovšem nepřinesla a možnost eutanazie byla zneužívána a dokonce vykonávána bez souhlasu, hlavním argumentem odpůrců eutanazie. Proto byl v roce 2001 zákon novelizován tak, že byla eutanazie takřka zlegalizována a byly jen lehce zpřísněny její podmínky. (www.pifik.com)

Tímto příkladem se nechala inspirovat Belgie a i zde je vykonávání eutanazie podobné, jen za ještě více zpřísněných podmínek, jen se liší velkou zvláštností a to možností poskytnutí eutanazie u nezletilých, kteří jsou při této příležitosti zploletněni a musí jim být minimálně 15 let.

Poslední evropskou zemí, kde je možné eutanazii provádět, je Švýcarsko. Zde ale oproti předchozím zemím není tím, kdo podá smrtelnou dávku lékař, ale pacient sám. Lékař jen předepíše, po vyplnění příslušné žádosti, roztok s jedem na předpis, který pacient vypije sám, a tak tento čin nemůže být brán jako trestný čin. Přesněji jedná se zde o tzv. asistovanou sebevraždu. Tato možnost je poskytnuta nejen lidem ze Švýcarska, ale i cizincům, což vede k „sebevražedné turistice.“ (www.pifik.com)

Oproti zemím, kde je eutanazie povolena, existují země, které ji tvrdě trestají, jako je například Itálie a Německo, které se doufejme, poučilo z neblahé minulosti nacismu a jeho zneužívání eutanazie u nevléčitelných a duševně a mentálně handicapovaných.

1.2.3 Eutanazie v České republice

Zabití z útrpnosti u nás není a nikdy nebylo povoleno. Také Etický kodex České lékařské komory, schválený 5. sjezdem České lékařské komory 10. 12. 1995, se vyjadřuje jednoznačně: „*Eutanazie a asistované suicidium není přípustné.*“ Odborná lékařská veřejnost proto byla dosti překvapena, když 18. 5. 1996 uveřejnila většina českých deníků prohlášení tehdejšího ministra spravedlnosti České republiky Jiřího Nováka: „*Lékaři by neměli být trestáni, pomohou-li zemřít nevléčitelně nemocným lidem, kteří si přejí smrt.*“ Krátce nato publikoval pracovník Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky Miroslav Mitlöhner článek, ve kterém doporučil vážně uvažovat o eutanazii v některých konkrétních situacích. Jeho výčet ovšem zahrnoval nejen nemocné trpící chorobami spojenými s obtížně zvládnutelnými bolestivými stavy, ale také osoby, u kterých v popředí klinického stavu bolest nestojí a u kterých by se ani nedalo očekávat vyslovení informovaného souhlasu s ukončením života. Jmenoval totiž také velice staré, fyzicky a psychicky otupělé lidi, kteří již ničím nepřipomínají svoji bývalou osobnost a těžce psychicky a fyzicky poškozené novorozence, u nichž není reálná vyhlídka na sebemenší zlepšení zdravotního stavu MITLÖHNER (1996).

Dle portálu Wikipedia návrh nového trestního zákoníku, který obsahoval eutanazii, v roce 2006 byl českým parlamentem odmítnut, jedním z důvodů byla právě nová právní úprava usmrcení na žádost (*měla znít takto: § 118 – „Usmrcení na žádost“ – odst. 1 – „Kdo ze soucitu usmrtí nevléčitelně nemocnou osobu, která trpí somatickou nemocí, na její vážně*

míněnou a naléhavou žádost, bude potrestán odnětím svobody až na šest let,“ odst. 2: „Vážně míněnou a naléhavou žádostí se rozumí svobodný a určitý projev vůle osoby starší osmnácti let, která není zbavena ani omezena ve způsobilosti k právním úkonům a není stížena duševní poruchou, jednoznačně a důrazně směřující k jejímu vlastnímu usmrcení.“). Touto otázkou se však v České republice zabýváme už nějaký čas. A. Miříčka vyslovil určité pochybnosti vůči směru, jímž se ubírala dobová nauka a legislativa, a to, že důvodem pro privilegovanou sníženou trestnost, nebo možná beztrestnost euthanasie je prudké hnutí myslí pachatele vyvolaného žádostí jiného o usmrcení. Podle jeho názoru takový důvod může být uplatněn prostřednictvím obecného zmírňujícího ustanovení o přechodném duševním stavu a není k tomu zapotřebí zvláštní, prosazované zmírněné trestní sazby („Usmrcení na žádost a z útrpnosti podle osnovy trestního zákona – 1926“, přednáška na schůzi pořádané Čs. společností pro právo trestní v Praze dne 28. února 1929*).*

V dnešní době se chystá nový návrh zákona o asistované eutanazii, který byl sněmovně podán v Lednu právníky ze skupiny Liberálové.cz a teď se čeká na její vyjádření. Z četných anket se můžeme dovědět, že v naší republice by souhlasila s eutanazií zhruba polovina dotazovaných lidí. Protože je u nás eutanazie ještě stále chápána převážně jako pomoc od utrpení a nedůstojné smrti, neboli máme jen dvě možnosti. Buď umírat v bolestech a trpět nebo volit eutanazii – smrt dobrou a milosrdnou. (eutanazie-dobra_smrt [online])

K eutanazii zdá se můžeme zastávat mnoho stanovisek, a ani Česká republika toho není výjimkou, když se podíváme na tuto problematiku očima české veřejnosti. Jako v každé jiné zemi, u nás najdeme zastánce i odpůrce. Na internetových stránkách www.eutanazie-dobrasmrt.cz se můžeme dočíst, mnoho důvodů, proč souhlasit s eutanazií i také, kromě návrhu nového zákona, jak jsem již uvedla výše, stejná skupina navrhne zákon o “důstojné smrti“ i v dubnu tohoto roku (eutanazie-dobrá smrt [online]). Oproti této stránce hovoří například Hnutí pro život, kde jsou uvedeny důvody proti eutanazii.

2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A EUTANAZIE

Sociální pedagogika, obor, věda, která pracuje pro a s lidmi, by se o takovou otázku společnosti jako je eutanazie měla zabývat, jelikož eutanazie je dle Munzarové (2008, str. 60) otázkou veřejnou. Všichni máme s někým vztah a zabíjení dopadá na nás a naše vztahy, je rozvratné pro celou společnost. Svoboda jednoho člověka tak v této problematice stojí v protikladu k ochraně celé společnosti, jejíž hodnoty jsou tím narušeny. Jak dále zmiňuje autorka: „*Ochrana života byla dosud jednou z nejdůležitějších hodnot naší kultury a naší civilizace.*“

2.1 Proč by se sociální pedagogika měla eutanazií zabývat

Eutanazie jako téma sociální pedagogiky. Mnoho lidí si na tomto místě klade námitky, nebo spíše otázky, proč tyto na první pohled nesouvisející pojmy spojují dohromady. Není eutanazie spíše a jen záležitostí lékařů a zdravotních sester v nemocnicích? Co s tím může mít sociální pedagogika společného? A přece by mohla, i když se to nemusí na první pohled zdát tak patrné. I sociální pedagog se s eutanazií může setkat. A to například v domovech pro seniory, v hospicích, či přímo u klientů doma (ať už se jedná o klienta samotného nebo jeho rodinu) apod.

Proč by se sociální pedagogika měla touto otázkou zabývat, stačí jen lehce nahlédnout do Etického kodexu uvedeného na internetových stránkách Společnosti sociálních pracovníků (www.ssper.unas.cz), například na odstavci č. 2.5.2. kde se uvádí: „*Sociální pracovník se zasazuje o zlepšení sociálních podmínek a zvyšování sociální spravedlnosti tím, že podněcuje změny v zákonech, v politice státu i v politice mezinárodní.*“ Pokud bychom chtěli odůvodnění pro sociální pedagogiku brát obecně odstavci č. 1.1: „*Sociální práce je založena na hodnotách demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti. Sociální pracovníci proto dbají na dodržování lidských práv u skupin a jednotlivců tak, jak jsou vyjádřeny v dokumentech relevantních pro praxi sociálního pracovníka, a to především ve Všeobecné deklaraci lidských práv, Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte a dalších mezinárodních deklaracích a úmluvách. Dále se řídí Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dalšími zákony tohoto státu, které se od těchto dokumentů odvíjejí.*“

Dále bych tu ráda uvedla definici od Klause Mollenhauera a ten uvádí, že „sociální pedagogika pojmově označuje skupinu nových pedagogických opatření a institucí, které vznikly jako odpověď na typické problémy moderní společnosti.“ (In Kraus 2008, s. 41)

Nejen definice sociální pedagogiky, ale i její vymezení předmětu hovoří pro, jak uvádí B. Kraus a to, že „předmět sociální pedagogiky je ve smyslu na každodennost života jedince, na zvládání životních situací bez ohledu na věk, akceptuje ochranu jedince před rizikovými vlivy a iniciuje takové změny v sociálním prostředí, které se snaží uvádět do souladu individuální potřeby a zájmy jedince s možnostmi společnosti.“ (2008, str. 46)

Dalším podstatným odůvodněním je fakt, že když sociální pedagog pomáhá lidem, kteří potřebují pomoci v této otázce, pomáhá jim především v otázce jejich strachu. Strachu nejen z bolestí, ale i ze smrti samotné, jak to velmi dobře popsal Jakoby (2005), který uvádí, že mnoho umírajících lidí má strach z bolesti, ze selhávání tělesných funkcí svého těla a také z toho, že budou vydáni na milost a nemilost personálu v nemocnici, který je tam bude ošetřovat. A to proto, že dosud po celý život úspěšně praktikované mechanismy vytěsnění, výmluv a vytáček nejsou účinné. A tak se musí umírající smířit s realitou. Dochází tak proto k chaotickému zmatení pocitů, jelikož strach se v tuto chvíli hlásí o slovo a chce být vyslyšen. V této situaci, kdy životní síly slábnou a projevují se dosud neznámé stavy vědomí, potýká se umírající se silně protichůdnými emocemi a trápí ho hlavně hrůzyplné vize jeho vnitřního světa. Další velkou obavou je dle autora strach ze samoty a opuštěnosti, ale hlavní obavou je zde strach ze smrti, který bývá často spojen s bolestivými vzpomínkami a vlastními zkušenostmi ze života – někomu jsme důvěřovali, spoléhali se na něj, věřili, že nás miluje a pak jsme byli zklamáni. Proto už nedokážeme důvěřovat a jsme přesvědčeni, že nás nikdo nemiluje a nepotřebuje, nestojí o nás. Ale tento strach dokáže zahnat skutečná, opravdová láska, jak dodává Jakoby (2005).

2.2 Co může sociální pedagogika udělat v otázce eutanazie

Na možnosti sociální pedagogiky v této problematice, jsem se zde pokusila podívat ze dvou pohledů a to z pohledu sociální pedagogiky samotné a sociální pedagogiky s pomocí paliativní péče.

2.2.1 Co může udělat sociální pedagogika

Lidé, volí nebo souhlasí s eutanazií z důvodů vzniklých nedostatkem informací, mála zkušeností, ze strachu před nedůstojnou smrtí. Podobný názor zastával v antice i Aristoteles (Aristoteles) a to, že: *„Přivoditi si však smrt, abychom se vyhnuli chudobě nebo hoři lásky a nebo vůbec nějakému zármutku, nenáleží člověku statečnému, nýbrž spíše zbabělci; jest totiž změkčilostí vyhýbati se protivenstvím, i nepodstupuje sebevrah smrt proto, že jest to krásné, nýbrž proto, že se vyhýbá zlu.“*

Když se na tyto důvody podíváme, zjistíme, že se dají tyto důvody vyvrátit. Pro příklad uvádím 3 nejznámější:

- eutanazie je levnější než samotná léčba – jedna smrtící injekce je bezpochyby levnější než měsíce a roky léčby. Ale přece se nemůžeme rozhodovat o tom, zda nechat žít nebo ne jen z finančních důvodů. To bychom byli hodně nemorální.
- žádající o eutanazii si ji zvolil dobrovolně – ale nikdy to nevíme jistě. Nejen v literatuře se můžeme dočíst, že často k této volbě dochází v důsledku strachu z dalších dní prožitých v bolestech, z pocitu opuštěnosti a špatných vztahů s rodinou nebo přáteli a jakmile se tyto problémy a konflikty vyřešily, mnoho lidí už o eutanazii nežádalo.
- eutanazie je důstojným ukončením života – ano i ne. Pro toho, kdo trpí tak, že i léky nezabírají a jen „přežívá“ by se dalo hovořit o tom, že by to mohlo být důstojné. Ale na druhou stranu, není jiné důstojnější řešení?

Jak by mohla být užitečná sociální pedagogika v této otázce:

1. eutanazie jako krizová situace vyžaduje aktivitu ze strany sociálního pedagoga, který by měl aktivizovat člověka ke spolupráci tak, aby on i sociální pedagog dospěli k společnému definování problému – v tomto případě, jaké příčiny vedly k volbě eutanazie. Popovídání jak známe, uleví duši, a často vyplaví na povrch nevyřčené věci. Klient tak pozná, že ve

svém problému není sám, že mu někdo rozumí a soucítí s ním a to by mu mohlo pomoci podívat se na tento problém, volbu, novými očima.

2. zasazení se o zařazení většího počtu kvalifikovaných sociálních pedagogů v místech, kde tuto otázku mohou svými silami ovlivnit, například v hospicích.
3. sociální pedagogové pracující s těmito lidmi, by měli mít speciální kurzy na toto téma.
4. zahrnutí otázky smrti a eutanazie do výuky, především jejich správné vysvětlení

2.2.2 Co může udělat sociální pedagogika s pomocí paliativní péče

Paliativní péče není primárně alternativou k euthanasii, je však odpovědí na stejnou situaci. Na rozdíl od euthanasie však není odpovědí zkratkovitou, ale snaží se nám pomoci najít znovu náš vztah k tajemství smrti, umírání a k tomu, co se v posledních okamžicích lidského života může odehrát. (Špinková, Špinko, 2006)

Paliativní péče má v této problematice velkou možnost pomoci, jelikož zastává filozofii přístupu k ošetřování všech dimenzí člověka – vždyť i v poslední fázi života se přece jedná o to, jak žít, a to i při umírání. I nemocný s nevléčitelnou chorobou je proto tzv. léčitelný jak uvádí Munzarová (2008), která dále uvádí bližší charakteristiku paliativní péče a podporuje pozitivní přínos tohoto přístupu k těžce nemocným.

Paliativní péče:

- Zajišťuje úlevu od bolesti a od jiných symptomů.
- Přisvědčuje životu a dívá se na umírání jako na normální proces.
- Nemá v úmyslu ani urychlit ani odsunovat smrt.
- Integruje do péče o pacienta i psychologické a spirituální aspekty.
- Nabízí takové uspořádání podpory, které pomůže nemocným, aby žili tak aktivně, jak je to jen možné, až do smrti.
- Nabízí takové uspořádání podpory, které pomůže rodině vyrovnávat se s chorobou pacienta a se svým vlastním zármutkem.
- Používá týmový přístup v řešení potřeb nemocných a jejich rodin, včetně poradenství v případě truchlení, je-li to indikováno.
- Snaží se o zlepšení kvality života a může také pozitivně ovlivnit průběh choroby.

Sociální pedagogika by mohla pomoci, jak uvádí J.CH. Student a kol. (2006) následujícími možnostmi:

- * vést umírající a jejich nejbližší ke schopnosti překonávat situace umírání - podpořit komunikaci a vzájemné vyjádření přání, jelikož otevřeným přístupem k pocitům, strachu, obavám, fantazii a vině se může podařit společně projít procesem umírání až do jeho konce. Toto je zdá se ta nejdůležitější věc, jelikož právě dobré vztahy a komunikace, jsou tím nejhlavnějším pro tyto lidi.
- * podporovat umírající a jejich rodiny k tomu, aby si uchovaly právo na sebeurčení i v situaci umírání – vzít vážně přání a požadavky a posílit pocit vlastní hodnoty umírajícího, aby cítil, že se mu všechno nevymyká z rukou, že má vliv na situaci a že navzdory slabosti není vydán bezmoci.
- * zastupovat zájmy umírajících a jejich rodin – možnost nabídkami vzdělávání, prací s veřejností a kontakty s obcí reprezentovat přání nemocných, učinit z umírání, smrti a smutku věc „veřejnou“ a působit proti stigmatizaci.
- * radit a instruovat umírající a jejich nejbližší, aby si s danou situací nejlépe poradili – upozornit na nové materiální, finanční, pečovatelské, lékařské a komunikační prostředky pomoci, které nám mohou dát naději na lepší život a lepší péči.
- * včlenit proces umírání a umírající zpět do společnosti – čelit hrozící izolaci mobilizací sociálních zdrojů. Největší význam při tom mají dobrovolníci i jejich získávání, vzdělání, doprovázení, koordinace a supervize.
- * vypořádat se s křivdami a zbytečnou zátěží truchlících lidí – doprovázet a podporovat truchlící, kteří jsou v této době vystaveni větší zranitelnosti, a stará se o lepší zvládnutí všedního života.
- * přivést zpět smrt a umírání do povědomí veřejnosti – přispět především k rozšiřování myšlenky hospice např. prostřednictvím kontaktů s jinými službami, s nemocnicemi, domy s pečovatelskou službou, školami, školkami, politickými stranami atd. – velmi důležitá možnost, jak ovlivnit pohled na eutanazii, jenž právě z nedostatku informací, strachem z nedůstojné smrti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU

Popis a charakteristika výzkumného problému.

3.1 Cíl výzkumu

Cílem mé výzkumné práce je zmapování informovanosti o eutanazii u studentů sociální pedagogiky UTB ve druhém a třetím ročníku. Výzkum zahrnuje otázky, zda studenti znají nějaká jména spojená s pojmem eutanazie, zda ví, co pojem eutanazie znamená, jak by mohla být eutanazie zneužita, v kterých zemích je podporována apod.

Podnětem pro výzkumnou část mi byl výsledek z mnoha anket, které proběhly v české republice, z kterých jsem se dozvěděla, že mnoho lidí, ačkoli se dnes o eutanazii hodně mluví, neví přesně, co znamená a často ji volí ze špatného vysvětlení si jejího významu – neboli eutanazie = konec utrpení. Vzhledem k tomu, že studuji obor, v kterém bych se mohla já a mí spolužáci s eutanazií setkat, zajímalo mne, jak informovaní o této otázce jsou a co o eutanazii ví.

3.2 Popis výzkumu

Charakteristika výzkumu

Výzkum zde použitý je kvantitativní, vzhledem k tomu, že téma eutanazie bylo již v minulosti široce teoreticky rozepsáno a tudíž jako téma uchopitelné pro můj výzkum. Jako druh jsem si zvolila popisný. Tuto možnost jsem si vybrala z toho důvodu, že popisují informovanost studentů.

Výzkumný vzorek

Pro tento výzkum jsem se rozhodla použít záměrný dostupný výběr, jelikož jsem už dopředu věděla, skupinu respondentů. Základní soubor obsahoval studenty FHS UTB a z tohoto souboru zúžený výběr neboli výběrový soubor jsou studenti 2. a 3. ročníku oboru sociální pedagogika na FHS UTB. Z celkového počtu oslovených 200 studentů odpovědělo 103. A to 101 žen a dva muži. Pokud jde o použítá kritéria, zvolila jsem za ně věk a bydliště respondentů, věk respondentů se pohyboval od 20 do 23 let; druhé kritérium, kde studenti bydlí, odpovědělo 56 studentů, že bydlí ve městě a 47 studentů na vesnici.

Metoda výzkumu

Použitou metodou v mém výzkumu byl dotazník. Tuto metodu jsem si zvolila proto, že pomocí dotazníku se mohou získávat poměrně jednoduché a snadno statisticky zpracovatelné údaje od většího počtu jedinců. A také, že dotazník je známá metoda sběru dat, kterou už respondenti znají, což má vliv na jejich ochotu odpovídat. Dotazník byl rozdán studentům se zárukou anonymity jejich odpovědí a byl jim poskytnut dostatek času na vyplnění. Dotazník obsahuje 25 otázek, které jsou otevřené, uzavřené i polouzavřené a je přílohou s označením P1.

Způsob zpracování dat

Dotazník se skládá, jak jsem již uvedla, z 25 otázek, které budu vyhodnocovat každou zvlášť. Při vyhodnocování si vytvořím tabulku, do které budu zapisovat naměřené výsledky a tyto výsledky pak znázorním v přehledných grafech. Jelikož popisují informovanost, tak jsem si jako způsob zpracování zvolila použití četností a procentuální vyjádření doprovázené popisem výsledků.

Časový průběh výzkumu

Po napsání a schválení dotazníku, jsem v měsíci Březnu obešla mnou vybrané respondenty, nejprve ve druhém ročníku a následně týden poté i ve třetím ročníku, kde jsem studenty požádala o vyplnění s vysvětlením, že tento dotazník slouží pouze pro mou bakalářskou práci a je čistě anonymní. Následující týden jsem vypsané dotazníky sesbírala a vyhodnotila.

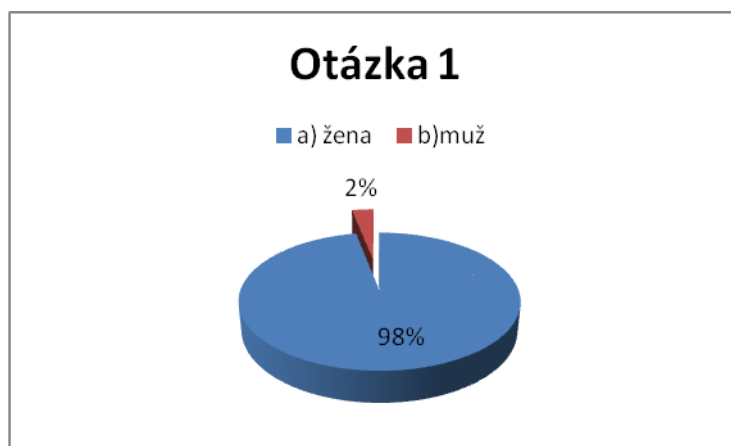
4 VYHODNOCENÍ

Z celkového počtu rozdaných 200 dotazníků, bylo vráceno 103. Každá otázka byla zpracována a vyhodnocena zvlášť s názorným uvedením v grafické podobě a doplněna slovním vyhodnocením.

4.1 Výsledky výzkumu

Z celkového počtu 103 odpovědí odpovědělo 101 žen a 2 muži.

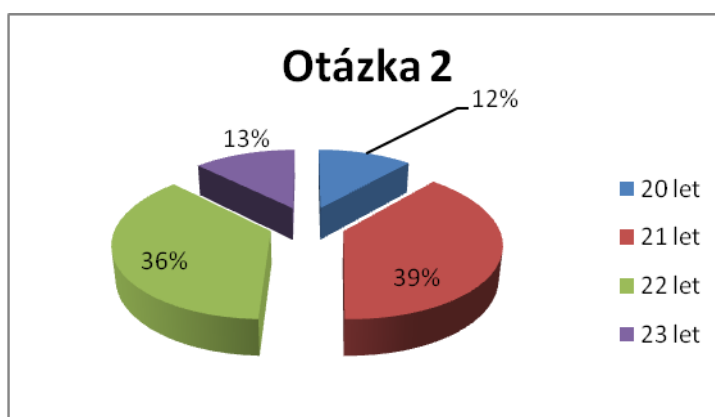
Graf č. 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Průměrný věk činil 21,5 roku. Věkové rozmezí respondentů se pohybovalo od 20 do 23 let.

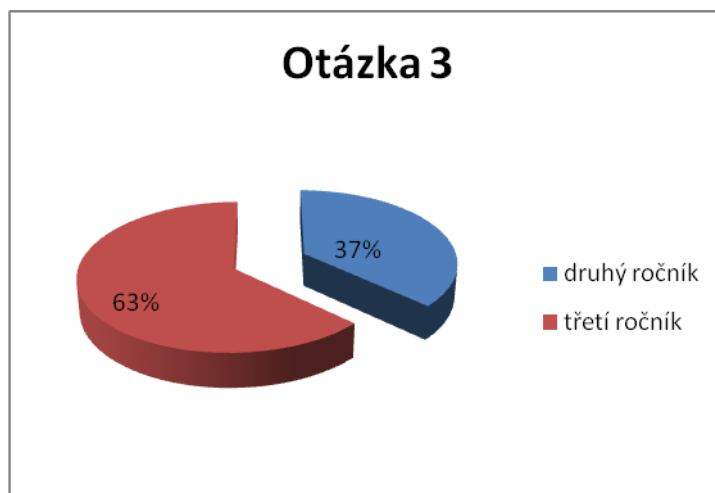
Graf č. 2 Věk respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

V této otázce jsem se ptala na to, Na to v kterém ročníku studenti studují odpovědělo na variantu a) v druhém ročníku 38 respondentů a na variantu b) v třetím 65 respondentů.

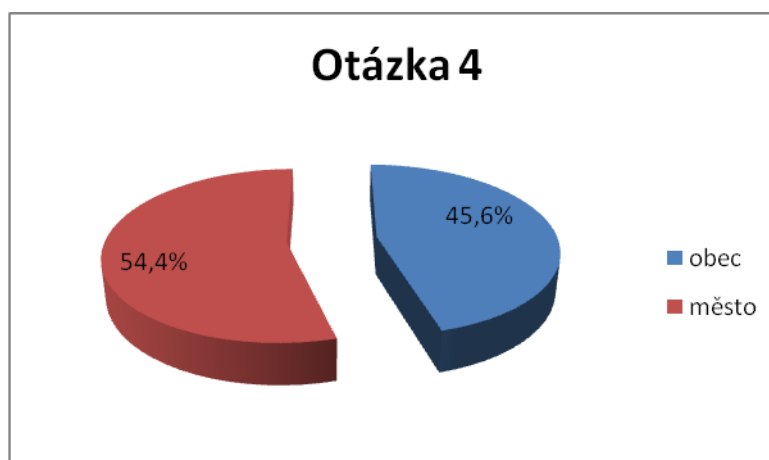
Graf č. 3 Rok studia

Zdroj: Vlastní výzkum

Kde studenti bydlí, odpovědělo na možnost a) na vesnici 47 respondentů a možnost b) ve městě 56 respondentů.

Graf č. 4 Bydliště respondentů

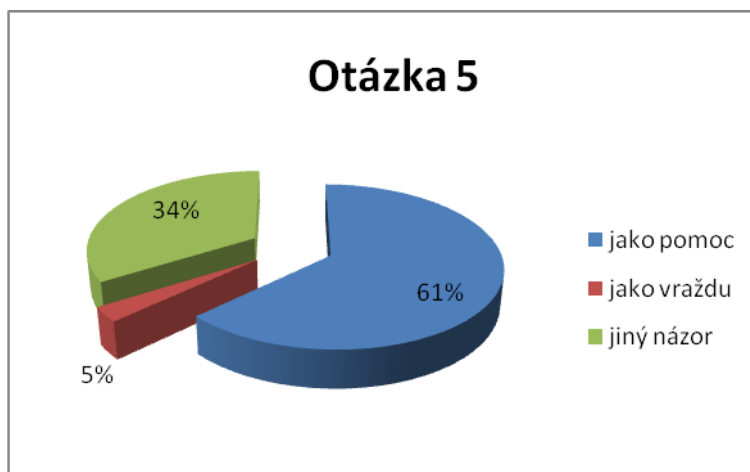

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 5

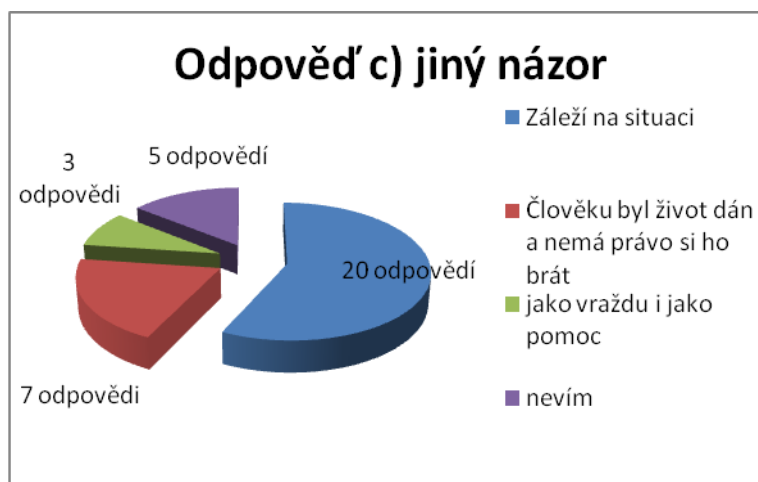
Zde jsem se studentů ptala, jak oni sami vnímají eutanazii. Byly zde nabídnuty 3 typy odpovědi. Možnost a) jako pomoc zvolilo překvapivě 65 studentů. Možnost b) jako vraždu 3 studenti a za c) jiný názor zvolilo 35 studentů. V odpovědi c) měli studenti možnost vysvětlit své jiné názory na eutanazii, jejichž výčet uvádím také.

Graf č. 5 Vnímání eutanazie

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 6 Vnímání eutanazie – odpověď c)

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 6

Zde jsem se ptala studentů, co si představují pod pojmem eutanazie. Tato otázka byla otevřená. Odpovědi jsem rozřadila do následujících kategorií, dle toho, co studenti odpověděli. Většina studentů se zde shodla na tom, že eutanazie je osvobozením, je pomocí.

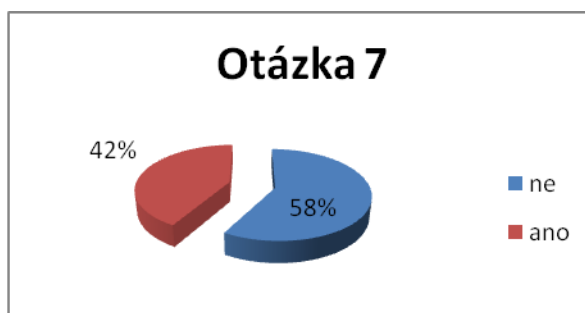
Jednotlivé kategorie odpovědí studentů	Počet odpovědí
Pomoc při ukončení života	16
Osvobození člověka od utrpení	20
Usmrcení člověka s jeho souhlasem	21
Ukončení života jedince např. vypnutím přístrojů	10
Usmrcení tou nejlepší cestou, když už není pomoci	1
Asistovaná sebevražda	11
Dobrovolné rozhodnutí	12

Tabulka č. 1 Pojem eutanazie, Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 7

Otázka 7 se ptala studentů, zda ví, co znamená pojem aktivní eutanazie. „Ne“ odpovědělo 60 studentů a „Ano“ 43 studentů. Při zvolení možnosti „Ano“ jsem poprosila studenty o jejich vysvětlení, co dle nich aktivní eutanazie znamená. Velké zastoupení negativních odpovědí dokazuje, že lidé se otázkou eutanazie až tak dopodrobna nezabývali.

Graf č. 7 Aktivní eutanazie

Zdroj: Vlastní výzkum

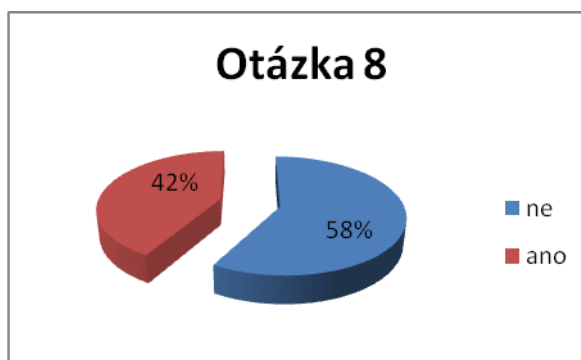
Vysvětlení studentů k aktivní eutanazii	Počet odpovědí
Na přání pacienta	19
Podání léků za účelem usmrcení, když není vyhlídka na uzdravení	8
Asistovaná sebevražda	6
Usmrcení pacienta lékařem	10

Tabulka č. 2 Aktivní eutanazie, Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 8

Na otázku, zda studenti vědí, co znamená pojem pasivní eutanazie, byly nabídnuty 2 možnosti odpovědí. Na odpověď a) ne odpovědělo 60 studentů, na možnost b) ano 43 studentů. V možnosti b) byli požádáni o vysvětlení pojmu. Z odpovědí studentů vyplývá, že většina neví, co si pod pojmem pasivní eutanazie představit. Pokud ano, nejčastějším vysvětlením bylo pasivní nechání zemřít v souvislosti se zanedbáním péče.

Graf č. 8 Pasivní eutanazie

Zdroj: Vlastní výzkum

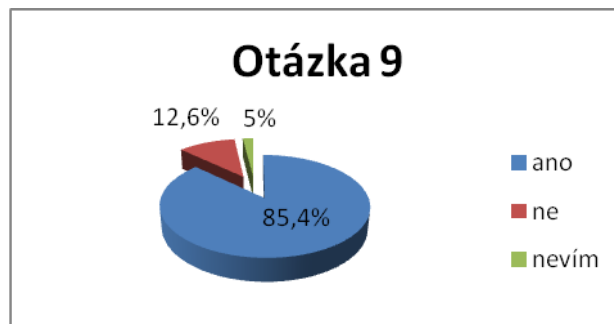
Vysvětlení pojmu pasivní eutanazie studentem	Počet odpovědí
Bez souhlasu pacienta	12
Pasivní nechání zemřít, zanedbání povinné péče	25
Podání léků k usmrcení, ale pacient měl možnost na uzdravení	2
Odpojení od přístrojů	4

Tabulka č. 3 Pasivní eutanazie, Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 9

V této otázce jsem se studentů ptala, jestli schvalují eutanazii jako takovou. Byly nabídnuty možnosti odpovědí buď „ano“, nebo „ne“, dva studenti odpověděli neví. Možnost ano si vybralo 88 studentů a možnost ne 13 studentů. Kladně se zde pro eutanazii vyslovila velká většina studentů

Graf č. 9 Schválení eutanazie

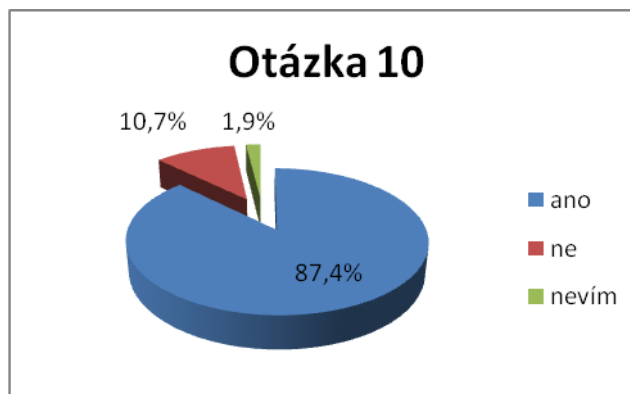

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 10

Otázka 10 byla podobná jako otázka 9, jen s tím rozdílem, že jsem se zde ptala na schválení eutanazie u nevléčitelně nemocných. Byly zde i stejné možnosti, a i zde někteří studenti odpověděli nevím, i když tato možnost nebyla nabídnuta. Možnost „ano“ vybralo 90 studentů, možnost „ne“ 11 studentů a nevím odpověděli 2 studenti. Z uvedeného vyplývá, že většina dotázaných studentů souhlasí s eutanazií u nevléčitelně nemocných.

Graf č. 10 Eutanazie u nevléčitelně nemocných

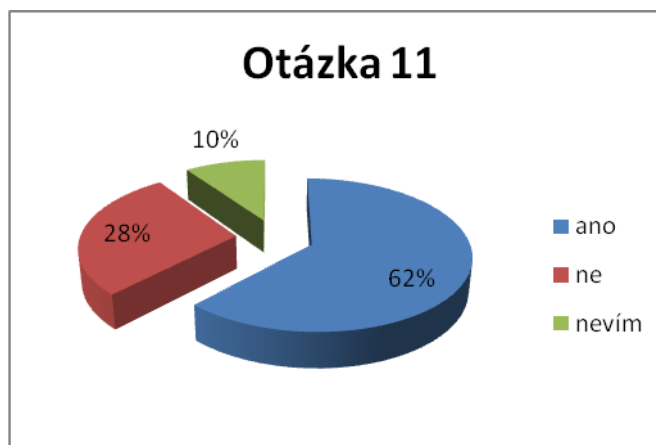

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 11

Eutanazie jako možnost ukončení vlastního života, to byla otázka, na kterou jsem se zde ptala. Možnost ano zvolilo 64 studentů, možnost ne 29 studentů a nevím 19 studentů.

Graf č. 11 Eutanazie – vlastní volba

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 12

Otázka dvanáct byla otevřenou otázkou a studenti v ní měli odpovědět, jak by se mohla zneužít eutanazie. Nejčastější odpovědi studentů bylo jako důvod uvedeno „dědictví“, dále pak, že by „mohli umřít lidé, kteří mají ještě šanci na vyléčení“. Na druhou stranu 12 studentů odpovědělo, že „nevím“.

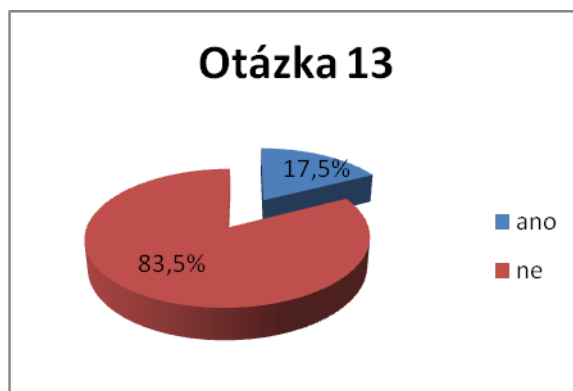
Typy odpovědí	Počet odpovědí
Odebráním svéprávnosti nemocného	7
Nevím	12
Vražda z důvodu dědictví, prospěchářství	38
Když je použita a správně by použita být neměla	6
Mohou umřít vyléčitelní lidé	16
Nemocný ji zvolil z donucení, manipulace	10
Případy, kdy se nedá objektivně posoudit souhlas pacienta	12
Úmyslné uvedení do komatu, souhlas vraždy	2

Tabulka č. 4 Zneužití eutanazie, Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 13

Na otázku „Ovlivňuje vaše vnímání pojmu eutanazie názor vašeho okolí?“ zvolili studenti převážně druhou možnost odpovědi b) ne a to 85 studentů a jen 18 studentů zvolilo možnost a) ano.

Graf č. 12 Názor na eutanazii

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 14

Jaké řešení by mohlo nahradit možnost eutanazie, na to odpovídali studenti formou volných odpovědí, které jsem vypsala do tabulky uvedené níže.

Odpovědi studentů	Počet odpovědí
Nevím	52
Větší opora v rodině a známých ví, že není zátěží a je milován	2
Sebevražda	4
Žádné	12
Člověk se rozhodne v průběhu života a jeho názor bude respektován	2
Naučit se žít s onemocněním	2
Lepší péče	23
Zákaz možnosti eutanazie	4

Tabulka č. 5 Možné nahrazení eutanazie, Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 15

Otázka 15 obsahovala vysvětlení pojmu eutanazie dle WHO. Požádala jsem zde studenty, aby si toto vysvětlení přečetli a následně odpověděli, zda se jejich názor na eutanazii změnil. Ze dvou možností odpovědí všichni studenti zvolili možnost b) ne.

Graf č. 13 Vysvětlení eutanazie

Zdroj: Vlastní výzkum

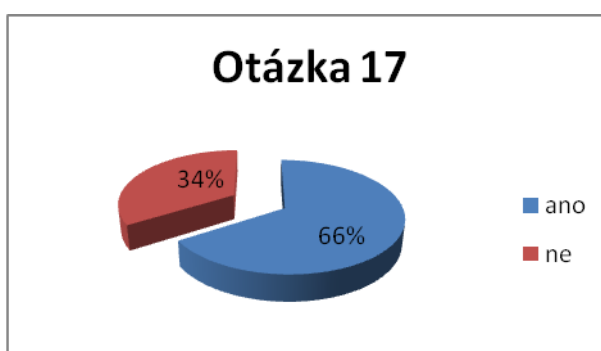
Vyhodnocení otázky 16

Tato otázka byla pokračováním otázky 15. Vzhledem k tomu, že žádný student nezměnil názor (nezvolil možnost a) ano), nebyla v této otázce žádná odpověď.

Vyhodnocení otázky 17 a otázky 17a

Zde jsem se ptala na to, zda může trpící člověk volit eutanazii pouze z důvodu bolesti. Byly nabídnuty možnosti a) ano, na kterou odpovědělo 68 studentů, a možnost b) ne – zde odpovědělo 35 studentů. Otázka 17a přímo navazuje na otázku 17 a to, pokud student (ka) odpověděl (a) na předchozí otázku „ne“, byl požádán (a), aby zdůvodnil (a) své rozhodnutí. Nejvíce studenti jako jinou možnost napsali ztrátu smyslu života a vliv rodiny.

Graf č. 14 Volba eutanazie

Zdroj: Vlastní výzkum

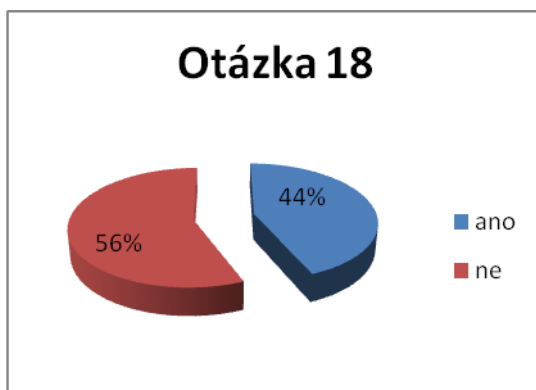
Typy odpovědí	Počet odpovědí
Kritický stav, vědomí nevléčitelnosti, ztráta smyslu života	17
Záleží na postavení a lásce od rodiny, zájem o něj	11
Nechce být na obtíž	3
Jiné převážně duš. onem. a neuvědomuje si své rozhodnutí	4

Tabulka č. 6 Odůvodnění volby eutanazie, Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 18

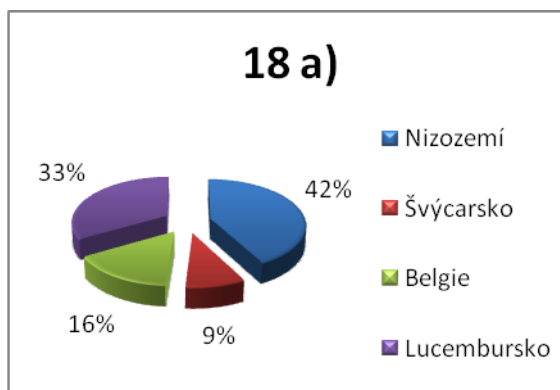
V této otázce jsem se studentů ptala, zda znají země, které uzákonily eutanazii. Byl zde výběr dvou možností odpovědi, buďto a)ano – zde byli požádáni, aby země vypsalí, nebo možnost b)ne. „Ano“ odpovědělo 45 studentů a „ne“ 58 studentů. Nejvíce zmiňovanou zemí bylo Nizozemí, následované Švýcarskem a Belgií.

Graf č. 15 Eutanazie v zahraničí

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 16 Eutanazie v zahraničí - výčet

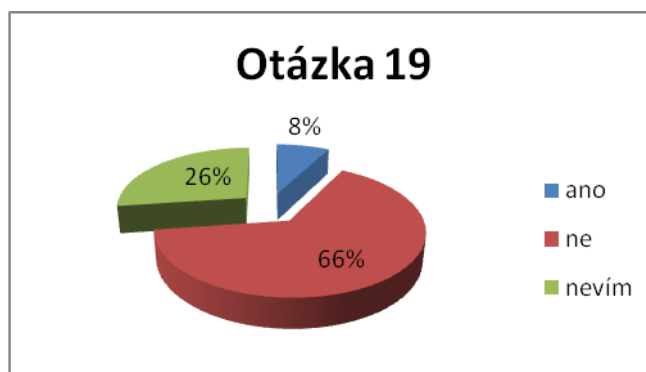

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 19

Na otázku, zda-li jsou dostupné kvalitní informace o eutanazii, zvolili studenti nejvíce možnost b) ne - 67 odpovědí, dále možnost c) nevím – 28 odpovědí a nejméně jich zvolilo možnost a) ano – 8 odpovědí. Z čehož by se dalo usuzovat, že je buď dostupnost kvalitních informací špatná, nebo je to způsobeno malým zájmem o literaturu, která pojednává o eutanazii (viz otázka 20).

Graf č. 17 Informace o eutanazii

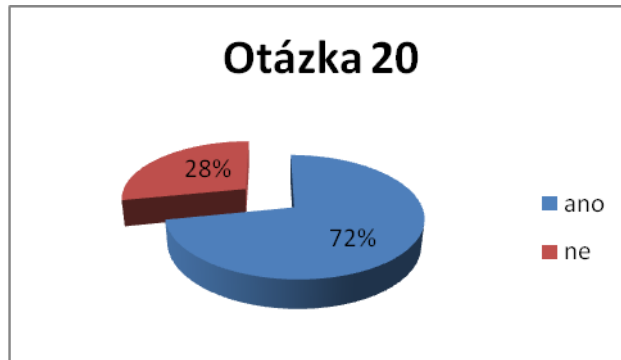

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 20

Jestli studenti už četli nějaké informace o eutanazii, na to se ptala otázka 20. Možnost a) ano zvolilo 74 studentů, možnost b) ne 29 studentů.

Graf č. 18 Zájem o eutanazii

Zdroj: Vlastní výzkum

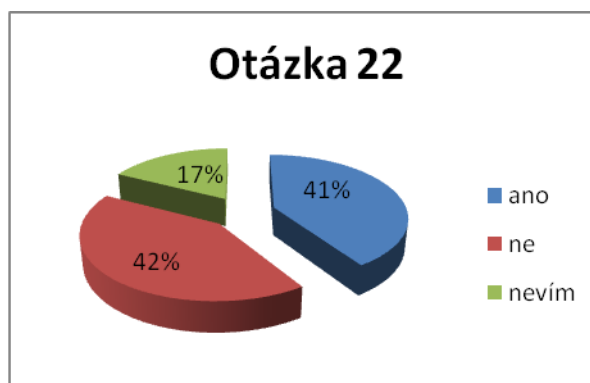
Vyhodnocení otázky 21

Otázka 22 se ptala studentů, zda znají nějaké jméno související s eutanazií. Jen velmi málo studentů odpovědělo „ano“ – 17 odpovědí. Zbývajících 86 odpovědělo „ne“. Nejvíce byla zmíněna Terry Schiavo, dále Chantal Sebireová, Fletcher a Craig Ewert. Několik studentů (9) odpovědělo ano, ale neuvedli jméno.

Vyhodnocení otázky 22

Je eutanazie otázkou poslední doby? Odpovědi na tuto otázku byly celkem vyrovnané. Byly nabídnuty tři možnosti. Možnost a) ano, kterou zvolilo 42 studentů, možnost b) ne, zvolilo 43 studentů a možnost c) nevím 18 studentů. Eutanazie je pojem, kterému věnovala pozornost i historie.

Graf č. 19 Eutanazie jako otázka poslední doby

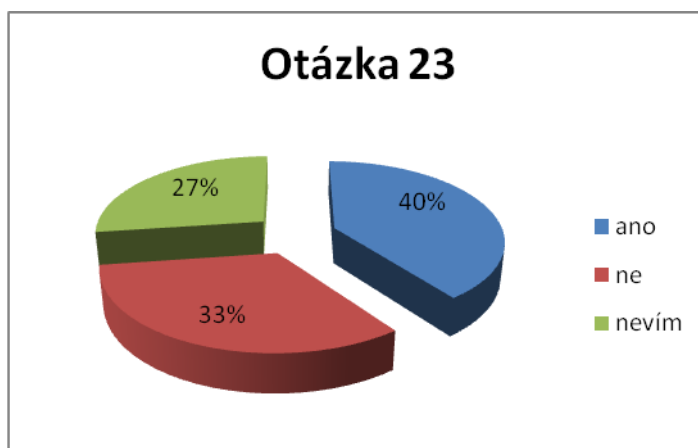

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 23

Mohla by lepší paliativní a hospicová péče mít vliv na zrušení eutanazie? Zde byly odpovědi studentů také vyrovnané. Ze tří nabídnutých možností nejvíce studenti zvolili možnost a) 41 odpovědí, následovala možnost b) 34 odpovědí a nejméně možnost c) 28 odpovědí. Jelikož studenti studují sociální pedagogiku, obor pomáhající lidem, předpokládala jsem, že odpověď a) bude převažovat.

Graf č. 20 Eutanazie versus paliativní a hospicová péče

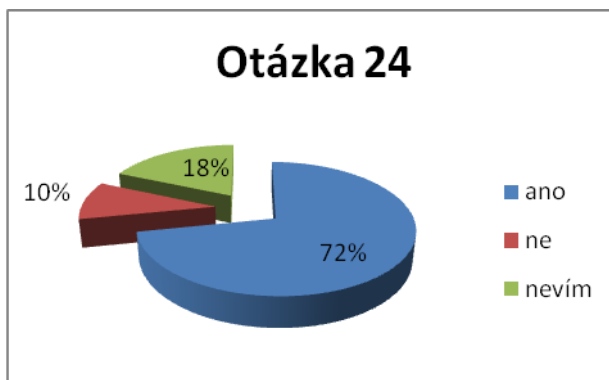

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 24

Zde jsem se ptala studentů, zda by eutanazie měla být součástí (zahrnuta do) sociální pedagogiky. Možnost a) ano, zvolilo studentů 74, možnost b) ne, zvolilo 10 studentů a možnost c) nevím, zvolilo 19 studentů.

Graf č. 21 Eutanazie a sociální pedagogika

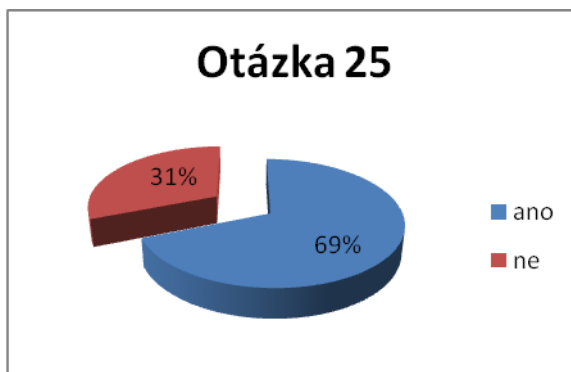

Zdroj: Vlastní výzkum

Vyhodnocení otázky 25

V poslední otázce jsem se studentů zeptala, zda si myslí, že by se ve své budoucí práci mohli setkat s eutanazií. Zde byla pouze možnost odpovědi ano nebo ne. Možnost a) ano zvolilo 71 studentů a možnost b) ne 32 studentů.

Graf č. 22 Eutanazie v budoucí práci sociálního pedagoga

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2 Závěr výzkumu

Ve výzkumu ke své bakalářské práci jsem se zaměřila na informovanost studentů druhého a třetího ročníku UTB ve Zlíně Fakulty humanitních studií oboru Sociální pedagogika. Formou získání informací byl dotazník, který sestával z 25 otázek zaměřených na danou problematiku. Závěry, které vyplynuly z vyhodnocení dotazníku, jsou následující:

1. Názory dotázaných na eutanazii

Pojem eutanazie není plně znám či chápán v plném rozsahu. Ponejvíce je eutanazie chápána jako pomoc nemocným a nevléčitelným osobám, ale jsou opomíjeny její další součásti jako informovanost pacienta, dobrovolný souhlas pacienta, provedení se soucitem a bez osobního zisku.

Také je velký kvantitativní rozdíl odpovědí na otázky aktivní a pasivní eutanazie. Z výsledků vyplývá, že eutanazie pasivní je známa více.

Zajímavá je též skutečnost, že velká část dotázaných neopomíná možnost zneužití eutanazie.

Přestože většina dotázaných studentů s eutanazií souhlasí, v případě, že by se týkala jich samotných, spíše by nesouhlasili.

V nepřímé úměře se nachází zlepšení hospicové a paliativní péče a následně snížení zájmu o eutanazii.

2. Informovanost dotázaných o eutanazii.

Dle většiny dotázaných, je dostupnost k informacím a informovanost o eutanazii spíše nízká. Lze sice získat informace o dané problematice, ovšem je třeba hledat.

Souvislost a spojitost otázky eutanazie se sociální pedagogikou je zřejmá velké části dotázaných.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce, která pojednává o otázce eutanazie a jejím možné souvislosti se sociální pedagogikou, pro mne byla zcela jistě zajímavou příležitostí, jak se seznámit s postojem a názory lidí z mého oboru na toto veřejnosti široce známé téma, méně však již diskutované.

Zajímavou také proto, že jsem si sama vytvořila úsudek o přehledu informovanosti svých spolužáků a studijních kolegů, i o mých vlastních vědomostech, což mne také nevyhnutelně přivedlo na několik dalších otázek, které už však stojí mimo výzkum. Mezi ty, které bych zde ráda uvedla, patří například následující otázka. Jak podnítit v lidech zájem o tuto problematiku? Co může škola v rámci tohoto oboru udělat, aby studenti měli o daném tématu větší znalosti? Ať si to již chceme připustit nebo ne, eutanazie je součástí sociální pedagogiky, neboť při jejím bližším zvažování jde o postoje k životu, o možnost volby a zachování lidské důstojnosti a další významné aspekty, jimiž by se měl sociální pedagog zabývat.

Práce na výzkumné části pro mne byla cennou příležitostí, jak se seznámit nejen s informovaností svých spolužáků, ale také s nimi samotnými. Přinesla mi i zajímavá a překvapivá zjištění, ke kterým bych například zařadila zjištěnou skutečnost, že studenti jsou dobře informováni o tom, co znamená pasivní eutanazie, ale přitom o eutanazii aktivní naopak mají problém správně odpovědět. Naopak bylo velmi potěšující zjistit, že mnoho studentů by uvítalo zapojit otázku eutanazie do sociální pedagogiky. A v neposlední řadě tato práce mě samotné nabídla rozšíření vlastních vědomostí a znalostí o této složité problematice.

Věřím, že má práce může být podnětem nejenom pro studenty, kterým má práce přijde do rukou, ale vzhledem ke zjištění výsledků výzkumu o nízké informovanosti studentů, možná také pro některé učitele.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ARISTOTELES. *Etika Nikomachova*. Praha: Rezek, 1996.

BRABEC, Ladislav. *Křesťanská thanatologie*. Praha: Gemma 89, 1991. ISBN 80-852206-06-4

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Rub života – líc smrti*. 1.vyd. Praha: Orbis 1975.

JAKOBY, Bernard. *Tajemství umírání : Co dnes víme o procesu umírání*. 1. vyd. Liberec : Dialog, 2005. Tajemství. ISBN 80-86761428.

JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. 1.vyd. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7315-012-3

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1.vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3

KÜBLER ROSSOVÁ, Elisabeth. *Otázky a odpovědi o smrti a umírání*. 1.vyd. ARICA 1994. ISBN 80-85878-12-7

MITLÖHNER M., Pro a proti legalizaci eutanazie. In: *Svobodné slovo*, roč. 88, 1996, č. 137 [12. 6. 1996],

MUNZAROVÁ, Marta, a kol. *Proč NE eutanazii aneb Být, či nebýt*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-258-9

MUNZAROVÁ, Marta , GLASA, Jozef. *Eutanazie, nebo paliativní péče*. 1. vyd. Grada publishing a.s., 2005. ISBN 80-247-1025-0

SOKOL, Jan, PINC, Zdeněk. *Antropologie a etika*. 1. vyd. Praha : Triton, 2003. ISBN 8072543725.

STUDENT, J.M., MÜHLUM, A., STUDENT, U. *Sociální práce v hospici a paliativní péči*. 1.vyd. Praha: HaH Vyšehradská, s.r.o, 2006. ISBN 80-7319-059-1

ŠPINKOVÁ, Martina, ŠPINKA, Štěpán. *Euthanasie : Víme, o čem mluvíme?*. 1. vyd. Praha : Cesta domů, 2006. Dostupný z WWW: <www.cestadomu.cz>. ISBN 80-239-8592-2.

VIRT, Günther. *Žít až do konce*. 1.vyd. Praha: Vyšehrad, spol. s.r.o., 2000. ISBN 80-7021-330-2

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Encyklopedie Wikipedia v českém překladu. Eutanazie. Eutanazie a náboženství. Islám. [online]. [cit. 2009- 15- 04]. Dostupné na: <http://wikipedia.infostar.cz/e/eu/euthanasia.html>

Eutanazie.estranky.cz. Úvod. Historie. *Něco málo z historie eutanazie*. [online]. [cit. 2009- 03- 10]. Dostupné na: <http://www.eutanazie.estranky.cz/clanky/eutanazie/neco-malo-z-historie-eutanazie>

IDNES.cz. Zprávy. *Církve se shodly: Eutanazie je vražda*. [online]. [cit. 2009- 12- 03]. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A051209_205139_domaci_dp

Pifik.com. Vojtěch Schlesinger. Skladiště. *Eutanazie v USA, ve světě*. [online]. [cit. 2009- 15- 04]. Dostupné na: <http://www.pifik.com/skladiste/576/Eutanazie-v-USA-ve-svete/>

Společnost sociálních pracovníků ČR. Etický kodex. Etický kodex SPČR. 1. Etické zásady. 1.1. [online]. [cit. 2009- 15- 04]. Dostupné na: <http://sspcr.unas.cz/?q=node/13&PHPSESSID=aa05e959c878cf10a1d0ca817c27a464>

Společnost sociálních pracovníků ČR. Etický kodex. Etický kodex SPČR. 2. Pravidla etického chování sociálního pracovníka. 2.1. Ve vztahu ke společnosti. 2.5.2. [online]. [cit. 2009- 15- 04]. Dostupné na: <http://sspcr.unas.cz/?q=node/13&PHPSESSID=aa05e959c878cf10a1d0ca817c27a464>

Tiskové středisko české biskupské konference. Z domova. Kulatý stůl: Eutanazie není projev milosrdenství a důstojnosti. *Eutanazie a společnost*. [online]. [cit. 2009- 10-03]. Dostupné na: <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/kulaty-stul-eutanazie-neni-projev-milosrdenstvi-a-dustojnosti.html>

Wikipedia. *Eutanazie*. [online]. [cit. 2009- 3- 1]. Dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eutanazie>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. A podobně

Č. Číslo

Tzn. To znamená

Tzv. Takzvaná

WHO World Health Organization - Světová zdravotnická organizace

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf č. 1 Pohlaví respondentů.....	str. 27
Graf č. 2 Věk respondentů.....	str. 27
Graf č. 3 Rok studia.....	str. 28
Graf č. 4 Bydliště respondenta.....	str. 28
Graf č. 5 Vnímání eutanazie.....	str. 29
Graf č. 6 Vnímání eutanazie – odpověď c).....	str. 29
Graf č. 7 Aktivní eutanazie.....	str. 30
Graf č. 8 Pasivní eutanazie.....	str. 31
Graf č. 9 Schválení eutanazie.....	str. 32
Graf č. 10 Eutanazie u nevyléčitelně nemocných.....	str. 32
Graf č. 11 Eutanazie – vlastní volba.....	str. 32
Graf č. 12 Názor na eutanazii.....	str. 33
Graf č. 13 Vysvětlení eutanazie.....	str. 34
Graf č. 14 Volba eutanazie.....	str. 35
Graf č. 15 Eutanazie v zahraničí.....	str. 36
Graf č. 16 Eutanazie v zahraničí výčet.....	str. 36
Graf č. 17 Informace o eutanazii.....	str. 36
Graf č. 18 Zájem o eutanazii.....	str. 37
Graf č. 19 Eutanazie jako otázka poslední doby.....	str. 37
Graf č. 20 Eutanazie versus paliativní a hospicová péče.....	str. 38
Graf č. 21 Eutanazie a sociální pedagogika.....	str. 38
Graf č. 22 Eutanazie a budoucí práce sociálního pedagoga.....	str. 39

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Pojem o eutanazii.....	30
Tabulka č. 2 Aktivní eutanazie.....	30
Tabulka č. 3 Pasivní eutanazie.....	31
Tabulka č. 4 Zneužití eutanazie.....	33
Tabulka č. 5 Možné nahrazení eutanazie.....	34
Tabulka č. 6 Odůvodnění volby eutanazie.....	35

SEZNAM PŘÍLOH

PI Dotazník k praktické části

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK K PRAKTICKÉ ČÁSTI

DOTAZNÍK

Eutanazie

Dobrý den,

jmenuji se Vladimíra Ambrusová a jsem studentkou 3. ročníku Sociální pedagogiky na fakultě Humanitních studií UTB. Dotazník, který máte před sebou, se týká pojmu eutanazie a slouží jako podklad pro mou bakalářskou práci. Tento dotazník je **anonymní**, obsahuje 25 otázek. Za jeho vyplnění Vám předem děkuji.

1. Jste:

- a) žena
- b) muž

2. Váš věk

3. V kterém ročníku studujete sociální pedagogiku?

- a) druhém
- b) třetím

4. Bydlíte:

- a) na vesnici
- b) ve městě

5. Jak vnímáte eutanazii?

- a) jako pomoc
- b) jako vraždu
- c) jiný názor

6. Prosím napište, co si představujete pod pojmem eutanazie

.....
.....
.....

7. Víte co znamená pojem aktivní eutanazie?

- a) ne
- b) ano -

8. Víte co znamená pojem pasivní eutanazie,

- a) ne
- b) ano -

9. Schvalujete možnost eutanazie?

a)ano

b)ne

10. Schvalujete možnost eutanazie u nevléčitelně nemocných?

a)ano

b) ne

11. Využil (a) byste možnosti eutanazie k ukončení vlastního života?

a)ano

b)ne

12. Jak může být eutanazie podle Vás zneužita?

.....
.....
.....

13. Ovlivňuje vaše vnímání pojmu eutanazie názor vašeho okolí?

a)ano

b)ne

14. Jaké řešení, podle Vás by mohlo (mělo) nahradit eutanazii?

.....
.....
.....

15. Prosím přečtěte si následující vysvětlení pojmu eutanazie: Dle WHO je eutanazie „vědomé a úmyslné provedení činu s jasným záměrem ukončit život jiného člověka za následujících podmínek: subjektem je kompetentní informovaná osoba s nevléčitelnou chorobou, která dobrovolně požádala, aby její život byl ukončen; jednající ví o stavu této osoby a o jejím přání zemřít a páchá tento skutek s prvořadým úmyslem ukončit život této osoby; a skutek je proveden se soucitem a bez osobního zisku“.

Změnil se váš názor na eutanazii po přečtení tohoto vysvětlení?

a)ano

b)ne

16. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ano, prosím uveďte, co vás k tomu vedlo.

.....
.....

17. Může dle vás trpící člověk volit eutanazii pouze z důvodu bolesti?

a)ano

b)ne

17a) Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ne, prosím uveďte další důvody

.....
.....

18. Znáte země, které uzákonily eutanazii?

a)ano

b)ne

19. Myslíte, že jsou dostupné veřejnosti kvalitní informace o eutanazii?

a)ano

b)ne

c)nevím

20. Četli jste něco o eutanazii?

a)ano

b)ne

21. Znáte nějaké jméno související s eutanazií

a)ano (prosím uveďte)

b)ne

22. Je podle Vás eutanazie otázkou poslední doby?

a)ano

b)ne

c)nevím

23. Mohla by lepší paliativní a hospicová péče (př. tišení bolesti, podpůrná léčba, soucitný doprovod) mít vliv na zrušení eutanazie?

a)ano

b)ne

c)nevím

24. Myslíte si, že by otázka eutanazie měla být součástí sociální pedagogiky?

a)ano

b)ne

c)nevím

25. Myslíte si, že se ve své budoucí práci můžete někdy setkat s eutanazií?

a)ano

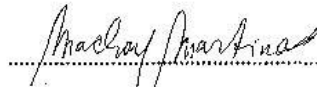
b)ne

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 10.3.2009

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, usjíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školské dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školské dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školského díla (§ 35 odst.

3). Odporčí-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybného projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 sáhává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školského díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školského díla z výdětku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, která na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolnosti až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdětku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školského díla podle odstavce 1.